

NIEUWSBRIEF

Samen met
de jeugd

PROEFTUIN TOEKOMSTSCENARIO HART VAN BRABANT

NR. 1 | JUNI 2023

In elke nieuwsbrief geven we het inleidende woord aan een bestuurder die betrokken is bij de Proeftuin Toekomstscenario Hart van Brabant. In deze eerste nieuwsbrief is dat Marcelle Hendrickx, wethouder gezondheid, zorg en ondersteuning in Tilburg en namens de VNG bestuurlijk opdrachtgever van het landelijke programma Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming:

Beste collega en samenwerkingspartner,

Allereerst, wat ben ik blij dat deze nieuwsbrief een feit is. Het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming gaat mij aan het hart en voor het slagen ervan is uw betrokkenheid onmisbaar. Ik mag als bestuurder aftrappen, onder andere vanwege mijn dubbele rol. Ik ben zowel als opdrachtgever vanuit de VNG en als wethouder in Tilburg betrokken bij het Toekomstscenario. Vanuit beide rollen zie ik hoe hard er in onze regio Hart van Brabant wordt gewerkt, hoe we elkaar al weten te vinden als professionals en hoe ontzettend toegewijd we zijn om kinderen en jongeren prettig, veilig en gezond op te laten groeien.

Drie weken geleden las ik op nos.nl dat er vorig jaar minder kinderen uit huis zijn geplaatst. Er werd zelfs gesproken over de grootste daling in tien jaar! In 2022 werden 1572 kinderen uit huis geplaatst op verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming, een jaar eerder waren dat er nog 1997. De Raad wil nog onderzoeken waar de daling vandaan komt. Een mogelijke verklaring is dat het in de samenwerking met organisaties vaak beter gaat, waardoor er meer oplossingen in beeld komen om de situatie thuis goed te houden.

In een aantal situaties kan het niet anders en is het beter, maar als er een andere oplossing mogelijk is heeft dat denk ik altijd de voorkeur. Het doet me in elk geval goed te lezen dat de cijfers zijn gedaald. Ook al is er nog niet helemaal te verklaren waardoor dit komt, is het de genoemde samenwerken waar ik op aansla. Het klinkt zo logisch; samenwerken. Maar hoe brengen we als professionals en bestuurders nu echt expertise en kracht samen zodat we kinderen en hun ouders kunnen helpen als het niet goed gaat in een gezin?

Met de Proeftuin Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming kunnen we dit verschil echt gaan maken. En belangrijker nog: blijven maken. Regionale Veiligheidsteams gaan nauw samenwerken met lokale wijkteams van gemeenten.

Door nóg beter te luisteren naar wat gezinnen nodig hebben en dat leidend te laten zijn kunnen we zorg en bescherming beter op elkaar aan laten sluiten. Waarbij het gezin één aanspreekpunt heeft en dus ook maar één keer hun verhaal hoeft te doen. En waarbij we tegelijkertijd betrokken zijn en samen een gezin verder helpen in plaats van het volgende loket in te schakelen. Daarom is lokaal werken zo belangrijk. Dichtbij het hele gezin waarbij we niet alleen naar de problemen van het kind kijken, maar ook naar die van vader, moeder, zusjes en broertjes. Want we weten ook dat veel van de kindproblematiek veroorzaakt wordt door ouderproblematiek.

De proeftuinen gaan ons ongetwijfeld confronteren met allerlei knelpunten en systemen. Ik ben heel blij dat we de kans krijgen om op deze manier in de praktijk te kunnen leren van en met elkaar. Want alleen zo kom je erachter wat wel en niet werkt. Zoek elkaar op, blijf het gesprek aangaan en vertrouw elkaar.

Samen kunnen we écht het verschil maken voor de kinderen en gezinnen die onze hulp zo hard nodig hebben.

Marcelle Hendrickx

Regio Hart
van Brabant

IN DEZE NIEUWSBRIEF

- **Wat is de proeftuin ook alweer?**

Snellere en betere zorg vanuit één vast vertrouwd gezicht

- **Eerste bevindingen proeftuin**

In korte tijd een netwerk met van professionals met heel veel verschillende expertises

- **‘In de proeftuin hoef je niet meer te vechten. Hier vechten anderen voor jou’**

Rachida en Nicole aan het woord over hun ervaring als professionals in de proeftuin

Wat is de proeftuin ook alweer?

Snellere en betere zorg vanuit één vast vertrouwd gezicht

Iedereen wil een fijn thuis, waar of met wie je ook woont. En als het thuis onveilig is, dan is er hulp en bescherming nodig. De Proeftuin Toekomstscenario Hart van Brabant is er voor kinderen, ouders, broers en zussen als er al een tijd veel problemen zijn binnen het gezin. Er is vanuit meerdere hoeken hulp geboden, maar helaas blijkt dat niet genoeg. De situatie thuis verbetert niet en het voelt alsof het gezin weer terug bij af is. Kortom, als professional krijg je buikpijn van de huidige situatie en zie je niet direct een oplossing.

In de proeftuin werken verschillende professionals samen om te kijken welke hulp het beste bij het gezin past. Ieder vanuit een eigen expertise, die per situatie gebundeld wordt tot de beste oplossing voor het hele gezin. De coördinator van het Wijkteam is het vaste aanspreekpunt en vertrouwde gezicht voor het hele huishouden/gezin. En blijft naast het gezin staan, zolang dat nodig is.

De organisaties die meewerken in de proeftuin zijn: Amarant, GGz Breburg, Veilig Thuis Midden Brabant, Sterk Huis, Prisma, Politie, RIBW, Fameus, gemeente Tilburg, Toegang Tilburg, gemeente Waalwijk en team WIJZ, Novadic Kentron, Reclassering, Raad voor de Kinderbescherming, Schuldhulpverlening, Jeugdbescherming Brabant, R-Newt, Leger des Heils, William Schrikker Groep.

Eerste bevindingen proeftuin

De proeftuin is medio januari van start gegaan. In een korte tijd is er een netwerk van professionals met heel veel verschillende expertises samengesteld. Dat we dit met 25 organisaties binnen drie maanden hebben georganiseerd, geeft aan hoeveel belang we eraan hechten en de noodzaak voelen dat het anders moet. Met dit netwerk kunnen professionals van wijkteams, jeugdbescherming en ook bijvoorbeeld onderwijs of politie snel ondersteund worden in datgene wat nodig is.

In de praktijk zijn we de afgelopen maanden tegen een aantal weerbarstige en veelal min of meer bekende knelpunten gelopen. In de netwerksamenwerking binnen de proeftuin wordt duidelijk dat een verandering van mindset nodig is. De ervaring in de proeftuin leert dat het enorm helpt om samen te werken met collega's van andere organisaties vanuit dezelfde mindset: 'doen wat nodig is voor gezinnen en jeugdigen'. Samen kunnen we makkelijker tot een doorbraak komen en vastzittende patronen en samenwerkingen veranderen. We gaan weer aan de slag met elkaar in plaats van het naar elkaar doorverwijzen. En wat een verademing om met een collega uit het netwerk van de proeftuin veel sneller te kunnen schakelen dan normaal.

Een aantal collega's in de proeftuin was aanwezig bij een presentatie over de bevindingen van het uitvoeringsteam van de Toeslagenaffaire. Dat was confronterend, een eye-opener en bracht inspiratie om het anders doen, kijken en handelen met collega's te bespreken.

Verder valt op dat jongeren die nu in de jeugdzorg zitten, of eerder hebben gezeten, aangeven nauwelijks betrokken te worden bij wat er moet worden veranderd in het gezin. Ze voelen zich niet gehoord: "Professionals volgen een training 'praten met kinderen. Daar prikken wij zo doorheen. We merken meteen dat de belangstelling niet echt is'. Ook geven zij aan dat ze helemaal niet worden gesproken. En dat er zo weinig aandacht is voor de problematiek van hun ouders. Zij krijgen als kind de schuld of moeten gefixt worden. Terwijl er veel meer aan de hand is bij hun ouders en daar niet of nauwelijks op in wordt gezet. En anders los van elkaar en vrijwel nooit in samenhang. Ouders vertellen vaak een veel beter verhaal over de thuissituatie dan de werkelijkheid. Terwijl volwassenproblematiek meestal de basis is van de onveiligheid en dan levert het inzetten op jeugdigen onvoldoende op.

Tot slot steekt ook in de proeftuin de echtscheidingsproblematiek de kop op. De inbreng van juridische expertise vanuit de Gezinsadvocaat geeft daarin veel toegevoegde waarde. Zij brengen een stuk bagage die normaal gesproken niet voorhanden is. Naast de inzet van de Gezinsadvocaat zelf. Om doorbraken te forceren in de echtscheidingszaken werken we met parallel ouderschap en zoeken we naar interventies vanuit justitie en veiligheid om op een andere wijze de situatie in dit type gezinnen te de-escaleren.

In de proeftuin hoef je niet meer te vechten. Hier vechten anderen voor jou

De Proeftuin Toekomstscenario Hart van Brabant is van start. In een proefperiode van een jaar leren we hoe gezamenlijke verantwoordelijkheid er uit moet zien. En willen we zo het verschil maken voor minimaal zeventig gezinnen. Dat zijn natuurlijk allemaal mooie woorden, maar hoe werkt dat in de praktijk? Wat is de ervaring van professionals? Hoe ervaren gezinnen deze nieuwe manier van werken? En wat kunnen we daar na die proefperiode mee?

Daarover gaat deze serie ervaringsverhalen. In deze editie lees je het verhaal van Nicole Koppelman en Rachida Koumanti, allebei lid van het kernteam in de regio Hart van Brabant: 'Nu kun je gewoon starten met wat nodig is'.

Rachida werkt normaal gesproken als herstelcoach bij RIBW Brabant. Nicole is gezinsbehandelaar bij Prisma. Twee aparte organisaties. Maar in de proeftuin zijn ze 16 uur per week directe collega's. En dat bevalt ze uitstekend: 'Een paar maanden terug zaten we nog als vreemden aan tafel. Nu voelt het alsof we collega's zijn die elkaar al jaren kennen. We komen bij een gezin niet meer namens Prisma of RIBW, maar namens de proeftuin. En we handelen vanuit wat nodig is, niet vanuit regeltjes'.

Leuren om uren. Leuren om geld. Leuren om toestemming om iets voor elkaar te krijgen. In de proeftuin ervaren ze minder gedoe: 'In het reguliere systeem moet je vooraf precies vastleggen wie je allemaal nodig hebt. Maar soms kom je er pas na enige tijd achter dat je een bepaalde deskundigheid nodig hebt. Dan heb je een probleem: achteraf een indicatiestelling regelen is best lastig. In de proeftuin zit alle expertise vanaf begin al in het team en schuift een deskundige probleemloos aan'.

Als je de bevlogen professionals vraagt naar de verschillen tussen de reguliere manier van werken en de proeftuin, hoor je veel positieve geluiden. Normaal gesproken waren ze veel tijd kwijt met het afstemmen tussen de vele organisaties die zich met één gezin bezig houden. Wie doet wat? En hoe verantwoorden we de uren? Ben je wel declarabel genoeg? In de Proeftuin is dat niet meer nodig: 'Je kan nu gewoon starten met wat nodig is'.

En zo komt het ene na het andere voorbeeld op tafel. Een hulpverlener die was aangesteld om eens per week langs te komen, kan in de proeftuin zonder gedoe vijf keer per week langskomen als het gezin daar baat bij heeft. Een jongeman die tussen wal en schip dreigde te raken omdat hij 18 werd en dan allerlei regelingen voor kinderen ineens niet meer gelden, kreeg nu veel soepeler een plaatsing in een passende opvang.

Een doel is ook maar een middel

Het mag duidelijk zijn dat het huidige systeem soms piept en kraakt. Eén van de redenen is dat we in Nederland graag alles op voorhand goed willen regelen. En dus maken we plannen, stellen we budgetten op en vergaderen we lang over doelstellingen. In de praktijk leidt dat echter tot een hoop oponthoud: 'Je moet in het huidige systeem voor iedere behandeling een indicatie bepalen. En overal een doel voor opstellen.

Dan krijg je van die kreten als 'ouders kunnen op adequate wijze omgaan met opvoedsituaties'. Maar ja, wanneer is dat doel bereikt? Moet je dan een tien scoren? Voor sommige gezinnen is een vijf en een half ook al een fantastische verbetering'.

'We gaan gewoon aan de slag'

In de proeftuin ontbreken die ellenlange overleggen over doelstellingen: 'We gaan gewoon aan de slag'. En je weet als professional dat er altijd ruimte is om bij te sturen. Om het anders aan te pakken. Rachida en Nicole zijn ook erg blij met de samenwerking: 'Je hebt nu collega's die op deuren kunnen kloppen waar we vroeger niet binnen konden komen. Je hoeft niet meer te vechten voor een paar extra uur of een bepaalde voorziening. Nu vechten anderen voor jou. En geen geneuzel meer over geld. Wij kunnen weer doen waar we voor zijn aangenomen'.

Geen oplossing voor het hele systeem

Tegelijkertijd is de proeftuin geen panklare oplossing voor het hele systeem: 'Er zijn genoeg gezinnen voor wie het huidige systeem prima werkt. De proeftuin is echt bedoeld voor complexe vraagstukken. Soms levert dat dus ethische dilemma's op: wanneer komt een gezin in het reguliere systeem terecht, en wanneer in de proeftuin? Daarnaast zijn er natuurlijk ook nog steeds enorme personeelstekorten. Dat los je met die proeftuinen ook niet zomaar op'.

En zo komen we tenslotte bij de adviezen van Nicole en Rachida: 'Realiseer je goed waar je aan begint. De proeftuin vraagt om een andere manier van werken. Je moet hier als professional geen 9-tot-5-mentaliteit hebben. En je hebt in iedere casus een andere rol. Je doet immers wat nodig is'.

Natuurlijk weten beide professionals dat dit niet de eerste keer is dat we 'iets nieuws proberen'. Dat we in Nederland al eerder experimenten hebben gehad waar de cliënt centraal stond. Waar we met keukentafelgesprekken de leefwereld van de burger zouden verbeteren. En juist daarom is het nu zo belangrijk dat we doorgaan met de proeftuin. Ook na het eerste jaar. Al is het maar in je eigen bewustzijn: 'Hou de proeftuingedachte altijd in je achterhoofd. En als je niet weet waar je moet beginnen, begin dan gewoon ergens'.

Uiteindelijk hopen ze dat dit niet het zoveelste experiment gaat worden, maar dat dit gaat leiden tot blijvende verandering. Eén vurige wens willen ze wel kwijt: 'Stop met die budgetten per gemeente. Het zou niet uit hoeven maken waar je woont. Uiteindelijk moet iemand gewoon krijgen wat nodig is'.